

Výsledky průzkumu absolventů VOŠ Jabok a PSP ETF UK

Hana Pazlarová

Průzkum byl realizován v rámci autoevaluace školy a současně jako podklad pro přípravu akreditace nového bakalářského studijního programu. Cílem šetření je zmapovat názory a postoje studentů k absolvovanému studiu, zjistit jejich spokojenost s výstupy z učení v kontextu následné profesní zkušenosti a tyto poznatky poté reflektovat v činnosti školy a přípravě nového zamýšleného studijního programu.

Sběr dat proběhl v únoru 2017 formou elektronického dotazníku. Odkaz na dotazník byl umístěn na webu a facebookovém profilu Jaboku. Rovněž byl rozeslán více než šesti stům členům Klubu přátel Jaboku. Potenciální respondenti byli osloveni všemi uvedenými způsoby celkem dvakrát.

Základní soubor šetření tvoří všichni absolventi obou studijních programů VOŠ Jabok a PSP ETF UK, které po většinu existence školy byly realizovány paralelně. Řada studentů částečně nebo zcela absolvovala studium na obou školách. V letech 1996-2016 absolvovalo Jabok 643¹ studentů, z toho 81² v dálkovém studiu. V roce 1998 absolvovali první studenti společného programu s ETF UK, kterých je do současnosti celkem 908³, z toho 213 v kombinovaném studiu. Dohromady za dobu existence bylo úspěšně ukončeno 1551 studií. Tento počet ovšem neodpovídá počtu osob, které fakticky absolvovaly, neboť někteří studovali pouze jeden z uvedených programů, ale mnoho dalších absolvovalo oba. Vzhledem ke způsobu vedení dokumentace není možné jednoduše zjistit počet fyzických osob, které studia absolvovaly. Z těchto důvodů nelze jednoznačně určit velikost základního souboru ani návratnost dotazníku. Vzhledem k povaze a cílům šetření to ovšem nepředstavuje zásadní problém.

Výzkumný soubor

Dotazník vyplnilo celkem 214 respondentů, z toho téměř 80 % žen (79,4 %). Převažující počet žen odpovídá i jejich zastoupení mezi studenty.

Tab. 1 Věková struktura respondentů

Věk	Počet respondentů	Počet respondentů v %
Méně než 25	12	5.6
26-30 let	73	34.1

¹ Jabok více než škola! 2013

² Do roku 2013

³ Studijní oddělení ETF UK

31-40 let	81	37.9
41-50 let	43	20.1
Více než 50 let	5	2.3

Zdroj: vlastní šetření

Většina respondentů studovala v denní *formě studia* (81,3 %). Necelou pětinu (18,7 %) tvoří absolventi dálkové resp. kombinované formy studia.

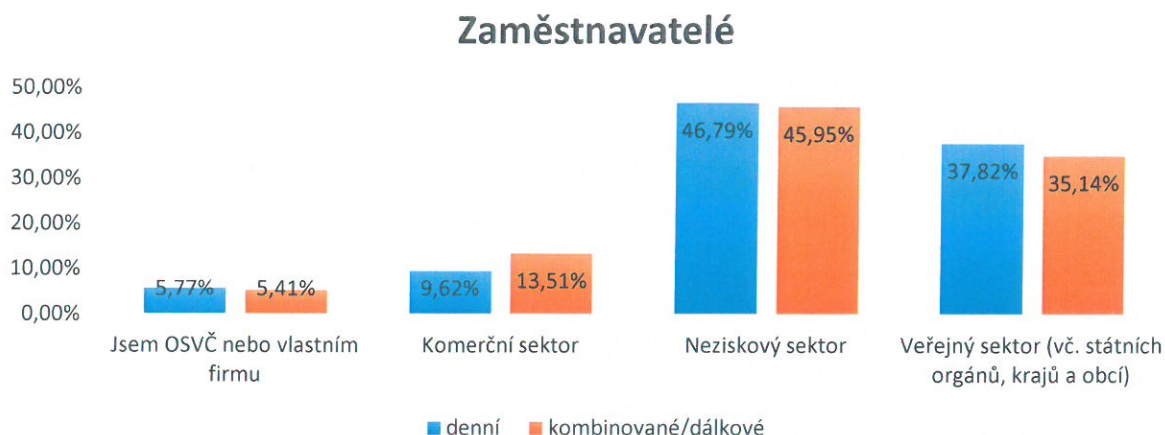
Zajímavé je *složení respondentů podle roku absolutoria*. Podařilo se získat odpovědi od několika respondentů z každého absolventského ročníku za celou dobu existence školy. Počty respondentů se pohybují mezi čtyřmi a jednadvaceti za každý ročník. Z prvního ročníku absolventů (1996/1997) dotazník vyplnilo 16 respondentů (6,9 %). Nejvíce odpovědí (53 %) pochází od absolventů z let 2010 a pozdějších, které mohou nejlépe reflektovat aktuální studijní program obou škol.

Pracovní uplatnění absolventů

Necelá polovina (45,8 %) absolventů pokračovala po absolutoriu v dalším studiu. Podle očekávání častěji pokračují ve studiu absolventi denní formy studia (53,2 %). Mezi studenty kombinované formy pokračovalo ve studiu jen 15 %. Asi třetina (31,3 %) absolventů začala pracovat. Téměř polovina (47,5 %) studentů kombinované formy zůstala na své původní pracovní pozici. Čtvrtina (25 %) si našla nové zaměstnání.

Dvě třetiny (65,9 %) respondentů pracují na *plný pracovní úvazek*. Necelá pětina (18,2 %) pracuje na částečný pracovní úvazek. Pouze dva respondenti jsou nezaměstnaní. Nejčastějším *zaměstnavatelem* respondentů jsou *neziskové organizace*, ve kterých pracuje necelá polovina (46,4 %) z nich. Asi třetina (37,6 %) respondentů pracuje ve *veřejném sektoru* pro obce, kraje, nebo státní orgány. Desetina (10,3 %) absolventů je zaměstnána v komerčních firmách a pouze 5,7 % (11) respondentů má vlastní firmu nebo pracuje jako OSVČ. Mezi denními a kombinovanými studenty nejsou významné rozdíly.

Graf. 1 – Zaměstnavatelé absolventů

Zdroj:vlastní šetření

Nejčastěji (45,3 %) pracují respondenti s *děti, mládeží a rodinami*, nebo s *osobami se zdravotním postižením* (17,9 %) a *seniory* (9 %). Necelé dvě třetiny respondentů (61,2 %) nejvíce v praxi využívají *znalosti z oblasti sociální práce*. Ještě vyšší využití sociální práce je mezi absolventy kombinovaného studia (71,1 %). Pro necelou třetinu absolventů (32,5 %) jsou v praxi nejdůležitější poznatky ze sociální pedagogiky. Třináct respondentů uplatňuje v praxi znalosti z teologie a pastorače, z toho tři absolventi kombinovaného studia.

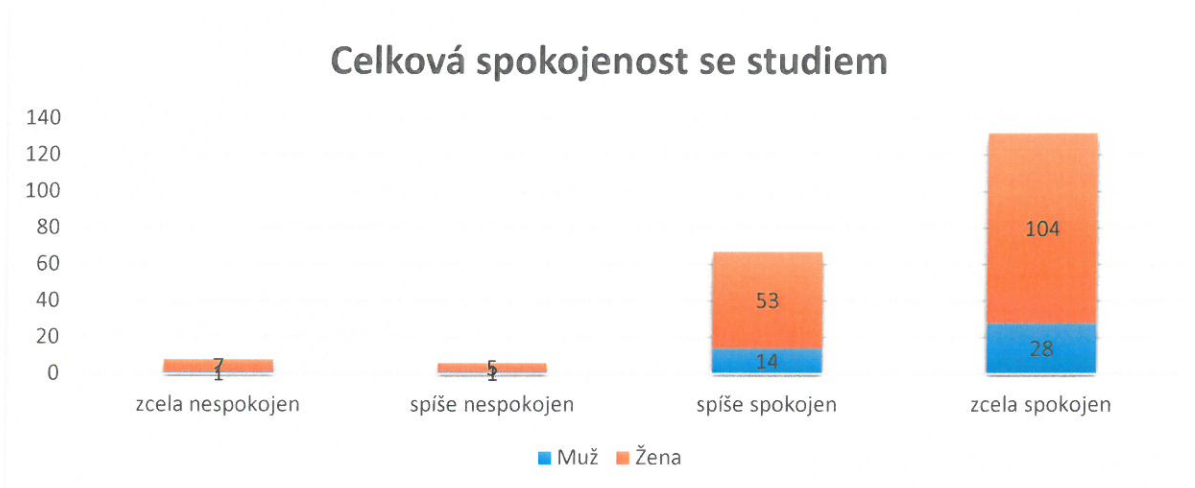
Absolventi nemají potíže se *získáváním zaměstnání*. Necelá polovina (43,1 %) si našla zaměstnání již v průběhu studia, nebo bezprostředně po jeho skončení (35,1 %). Čtvrtina respondentů (26,2 %) získala přímou nabídku práce od budoucího zaměstnavatele na základě předchozí zkušenosti z praxe nebo dobrovolnické činnosti studenta. Pouze 15 respondentů uvádí, že hledání práce jim zabralo více času, než předpokládali.

Spokojenost se studiem

Naprostá většina (90,2 %) respondentů byla částečně nebo zcela spokojená s *úrovní výuky teoretických předmětů*. Vysoká je rovněž *spokojenost s praktickou přípravou* (s praxemi a supervizemi). Zcela spokojeny byly téměř dvě třetiny (59,3 %) respondentů. Studenti vysoce hodnotili realizované *mimoškolní aktivity* (klub Vzducholod', Vánoční hvězda, Zahradní slavnost, bohoslužby apod.), se kterými bylo zcela nebo částečně spokojeno 82,9 % respondentů. Absolventi vyjadřovali spokojenost (94,4 %) s *prostředím školy* (prostory, vybavení, výzdoba, zahrada) i *službami a podporou studentů* (kolej, knihovna, studijní oddělení, poradenství), se kterými bylo zcela nebo částečně spokojeno 95,3 % respondentů. Absolventi oceňovali i *atmosféru a duchovní prostředí školy* (94,4 %) a *vztahy mezi učiteli a studenty* (92,5 %).

Zcela spokojeny byly se studiem celkově téměř dvě třetiny respondentů (61,7 %). Spíše spokojena byla necelá třetina (31,8 %). Určitou míru nespokojenosti vyjádřilo 6,5 % respondentů. Zcela nespokojeno bylo 8 studentů, z toho 3 studenti kombinovaného studia. Neprojevily se rozdíly mezi spokojeností mužů a žen.

Graf. 2 Celková spokojenost se studiem

Zdroj: vlastní šetření

Získané znalosti a dovednosti

Respondenti se vyjadřovali k úrovni získaných znalostí a dovedností z různých oblastí studia. Zjištění shrnuje následující tabulka.

Tab.2. Získané znalosti a dovednosti

Více než polovina respondentů získala v dostatečné míře

Více než 80 % získalo částečně nebo zcela dostatečně

Více než pětina získala málo nebo vůbec

	Získal/a jsem málo nebo vůbec ne (v %)	Získal/a jsem částečně (v %)	Získal/a jsem v dostatečné míře (v %)
Znalost problematiky cílové skupiny vč. služeb	2.3	43.9	53.7
Spolupráce s jinými pracovníky na pracovišti	12.1	49.1	38.8
Komunikace s klientem	8.4	47.7	43.9
Znalost právního rámce	21.5	58.9	19.6
Komunikace s odborníky jiných profesí	17.3	51.9	30.8

Řešení etických dilemat	3.3	35.0	61.7
Znalost základních oborových metod a technik	5.1	47.2	47.7
Spolupráce s klientem na vytvoření plánu	23.4	50.9	25.7
Prezentace své práce (před veřejností)	22.0	50.5	27.6
Způsobilost přímo poskytovat služby	12.1	57.0	30.8
Analýza faktorů vyvolávajících sociální problémy	15.4	57.0	27.6
Ekonomické znalosti	44.4	49.1	6.5
Znalost základních oborových teorií a přístupů	4.2	47.7	48.1
Hodnocení intervencí a projektů	31.3	53.3	15.4
Vytváření a řízení projektů	45.8	42.1	12.1
Ovlivňování sociální politiky na místní úrovni	45.8	41.6	12.1
Řízení týmů nebo organizací	47.2	39.3	13.6
Komunikovat a psát v cizím jazyce	30.4	46.3	23.4
Psaní (nejen) akademických textů	12.1	44.4	43.5
Citlivost pro spirituální rozměr člověka a pro spirituální aspekt problémů	3.7	22.9	73.4
Orientace v Bibli a křesťanské nauce	4.2	30.8	65.0
Rozhled o církvích a náboženských směrech	2.8	30.4	66.8
Schopnost zapojit při pomáhajícím jednání křesťanské „nástroje“: modlitba, četba Bible, bohoslužba apod.	15.9	44.9	39.3

Zdroj: vlastní šetření

Nejčastěji respondenti konstatují, že získali znalosti z oblasti *etiky a spirituálního aspektu práce*, vč. konkrétních *poznatků o křesťanství*. Dále absolventi vysoce hodnotili *znalost problematiky cílové skupiny včetně služeb pro tuto skupinu*.

Naopak nejvíce absolventi postrádali znalosti z oblasti *managementu* (právo, ekonomika, HR) a *projektového řízení*. V oblasti přímé práce s klientem respondentům chyběly znalosti *individuálního plánování* a následného *vyhodnocení intervence*. Z obecných znalostí a dovedností získali studenti nízkou kompetenci *práce v cizím jazyce*.

Na téma získaných kompetencí navázala v dotazníku volná otázka na konkrétní předměty, které považují respondenti v průběhu svého studia za nejdůležitější. Při zpracování odpovědí na otevřenou otázku se ukázalo, že někteří studenti označují předměty přesnými názvy (např. Praktická teologie), zatímco jiní užívají obecnější označení (např. teologie, pedagogika apod.). Následující výčet přináší souhrn nejčastějších odpovědí, přestože obsahově se mohou částečně krýt (např. sociální práce a metody sociální práce).

- Psychologie (88x)
- Etika (50x)
- Speciální pedagogika (49x)
- Sociální práce (46x)
- Teologie (38x)
- Praxe (37x)
- Sociální politika (36x)
- Teorie a metody sociální práce (35x)
- Pedagogika (32x)
- Filozofie (26x)

Více než deset respondentů označilo za důležité ještě angličtinu (20x), supervizi praxí (18x), bibliotiku (18x), zážitkovou pedagogiku (14x) a sociální pedagogiku (12x).

Dále měli respondenti možnost se volně vyjádřit k předmětům nebo tématům, která podle jejich názoru v průběhu studia chyběla. Z odpovědí je možné jasně vysledovat několik základních témat, která studenti ve své praxi postrádali. První skupinu tvoří témata týkající se vedení především praktického fungování neziskových organizací:

- *Management organizace* – zejména s důrazem na řízení neziskových organizací
- *Projektová práce* – příprava projektů, psaní žádostí, realizace a administrace projektů, hodnocení projektů

- *Ekonomie* – praktické aspekty finančního řízení organizací, tvorba rozpočtů, fundraising
- *Právo* – praktická aplikace práva, zejména zákonů týkajících se poskytování sociálních služeb
- *Prezentace* – zejména s důrazem na prezentaci práce organizace, mj. i v kontextu fundraisingu

Další poptávané okruhy již nejsou tematicky konzistentní:

- *Sebezkušenostní výcvik v rámci studia*
- *Možnost studovat druhý jazyk*

V závěru dotazníku mohli absolventi formulovat svoje sdělení pro potenciální budoucí studenty na téma „Proč studovat na Jaboku?“ Následující ukázky představují výběr z celkem 179 výroků, které respondenti formulovali:

„Jabok je víc, než jen škola. Dala mi vzdělání, nadhled, přátele. Našla jsem v ní své nitro. Škola mě naučila pokoře, skromnosti a vážit si toho, co máme. Jabok pro mě byla cesta očisty a otevřela mi oči. Spojení sociální práce s duchovní stránkou je velmi hodnotné spojení.“ (R3)

„Je zde příjemná atmosféra, přátelské prostředí, podpora ze strany vyučujících a zároveň mnoho užitečných předmětů a praxí. Myslím si, že Jabok dokáže studenta dokonale připravit na práci v sociálním oboru.“ (R6)

„Protože Jabok není jenom škola, ale především společenství, které se o Vás zajímá.“ (R7)

„Doporučil bych (Jabok) kvůli kvalitě (lidských i odborných) většiny pedagogů, přívětivé atmosféře, možnosti se realizovat a zapojovat do života školy a také množství a kvalitě praxe.“ (R9)

„Na Jaboku jsou skvělé praxe, jsou dobře vymyšlené i se s nimi výborně pracuje. Také je tam velmi příjemná atmosféra a zázemí. Člověk si zde navíc vytvoří přátelské vztahy, které mu pomáhají i v pozdějším životě a praxi.“ (R16)

„Protože Jabok je víc, než jen škola! Je to prostor pro růst osobnosti člověka ve všech jeho dimenzích s nenahraditelným vznikem přátelství nejen mezi studenty, ale také pedagogy.“ (R27)

„Učitelé mě brali takovou, jaká jsem. Naučila jsem se zde spousty věcí, které jsem využila v běžném životě, nehledě na pracovní obor. Jabok mě naučil vidět svět z různých úhlů pohledu. Potkala jsem zde spoustu dobrých lidí.“ (R31)

„Jabok není jen škola, ale je to do určité míry i způsob života - v rámci Jaboku se nepředávají jen teoretické znalosti, ale i hodnoty, které jsou v současném nastavení společnosti tak nezbytné.“ (R34)

„Doba studia na Jaboku byla pro mě nejpříjemnější z celé doby mého vzdělávání. Naprosto mi vyhovovalo spojení studia oblasti pedagogické a sociální s oblastí teologickou. Možnosti studia byly rozmanité a praxe bohaté - během nich jsem pochopila, ke kterým cílovým skupinám opravdu nemám vztah a se kterými bych naopak ráda pracovala. Nadšená jsem samozřejmě byla také z prostředí; roky na Jaboku byly nevšedně rodinné, slavnosti jsem si užívala.“ (R50)

„Jabok skvěle připraví na budoucí práci sociálního pracovníka, člověk si zde dobře ujasní, s jakou cílovou skupinou bude v budoucnu chtít pracovat, na co by se rád zaměřil. Praxe je skvělým doplněním. Atmosféra na škole je úžasná jako nikde jinde, přístup pracovníků také úžasný. Přátelská škola.“ (R69)

„Mně dal (Jabok) pár výjimečně krásných studentských let, nadstandardní prožívání vztahů mezi námi studenty i učiteli, další touhu se rozvíjet. A to nijak izolovaně v příliš uzavřené komunitě (byť to společenství bylo dost specifické), cítila jsem se svobodně a na akce Jaboku chodili rádi i lidi zvenčí. Pokud se tohle daří doposud, neznám jinou školu, která tohle dokázala studentům dát. Jen není dodnes snadné se prací v pomáhajících profesích uživit (obzvláště máte-li dítě/ děti). To je asi jediné mínus.“ (R95)

„Protože Jabok je rodina! Jabok ti dá prostor pro růst odborný, duchovní i osobnostní.“ (R111)

„Jednoznačně kvůli maximálnímu důrazu na etiku práce s klientem a úctu k člověku. Jabok mě naučil nesoudit, přijímat a neškatulkovat.“ (R114)

„Studium na Jaboku jsem zvolila proto, že mě zaujalo propojení sociálně-psychologicko-pedagogických předmětů s křesťanstvím.“ (R134)

„Hodně mi dala do života, unikátní je přístup k praxím, kdy jsme se seznámili s různými typy práce s různými klienty. Pro mladého člověka je navíc skvělé, že mu škola pomáhala ukotvovat hodnoty, ve škole bylo mnoho ochotných pracovníků, kteří nás, mladé dospělé "nechávali růst". Z nadšení mých jabockých učitelů a jejich nakažlivé touhy nám, sobě rovným, něco předat, čerpám dodnes.“ (R151)

„Zejména pro fantastický přístup vyučujících, pro prostředí a zázemí, které Jabok nabízí, pro praxe... prostě to byla nejhezčí léta mého života :-)" (R201)

Z celkového počtu 179 komentářů byly čtyři negativní, ve kterých respondenti vysvětlovali, proč by studium potenciálním studentům nedoporučili.

Shrnutí a diskuse

Přestože nelze jednoznačně určit počet studentů, kteří absolvovali jeden, druhý nebo oba studijní programy, na které byl průzkum zaměřen, podle zastoupení respondentů z celého období existence

školy lze usuzovat na přetrvávající vztah ke škole. I když u prvních absolventů uplynulo od konce jejich studia dvacet let, stále jsou motivováni reagovat na výzvu školy k poskytnutí zpětné vazby. Přestože jejich výpovědi mají menší informační hodnotu týkající se např. konkrétních předmětů, poskytují důležitý pohled na tehdejší atmosféru školy a jejich spokojenost se studiem. Důležitým zjištěním je, že právě atmosféra školy, vztah mezi učiteli a studenty, zázemí a podpora školy zůstávají konzistentně vysoko hodnocené a tvoří významnou devizu školy od jejího vzniku po současnost.

Z výpovědí respondentů vyplývá, že nemají potíže s pracovním uplatněním. Řada z nich nachází svoje budoucí zaměstnání již v průběhu studia, nebo bezprostředně po jeho skončení. Bývají přímo oslovováni zaměstnavateli na základě předchozí zkušenosti z odborné praxe nebo dobrovolnictví.

Nejvýznamnějšími zaměstnavateli jsou neziskové organizace. Nejčastěji absolventi pracují s dětmi, mládeží a rodinami. Dalšími významnými cílovými skupinami jsou osoby se zdravotním postižením a senioři.

Celkově převládá vysoká míra spokojenosti se studiem ve všech jeho aspektech. Škola je vnímána jako otevřené, přátelské prostředí s dobrými vztahy mezi studenty a pedagogy. Absolventi oceňují mimoškolní aktivity i zážitkové kurzy v průběhu studia, které přispívají k celkově dobré atmosféře školy. V uzavřených i otevřených otázkách je opakovaně vysoce hodnocena kvalita odborných praxí a supervizí, kterou respondenti ocenili po nástupu do vlastní praxe.

Vysoce hodnocena je i teoretická část výuky. Přestože jí někteří absolventi v průběhu studia hodnotili jako těžkou, zpětně oceňují její kvalitu. Ačkoliv většina absolventů v praxi nejvíce využívá sociální práci, resp. sociální pedagogiku, jako velmi důležité jsou hodnoceny i předměty z oblasti etiky a teologie. Tento fakt ilustruje důraz na mezioborové propojení oblastí studovaných na Jaboku. Je zjevné, že jasné hodnotové zakotvení a ekumenicky otevřené prostředí na křesťanských principech je absolventy v kontextu jejich praxe hodnoceno velmi pozitivně.

Na základě zkušeností z praxe vidí absolventi jako důležité především rozšíření předmětů týkajících se řízení resp. praktického fungování neziskových organizací ve všech jeho aspektech (management, projektová práce, ekonomika, právo, HR...).

Ze slovních hodnocení vyplývá, že absolventi hodnotí vysokou kvalitu výstupů ze vzdělávání v kombinaci s atmosférou školy a sociálními vazbami, které v průběhu studia získali, za největší přínos jejich studia. Pro řadu z nich se studium na Jaboku stalo skutečně formativní zkušeností.

Přes interpretační limity plynoucí ze zvolené výzkumné metody přinesl průzkum řadu zajímavých zjištění, která mohou být velmi dobře využita v další činnosti školy i v přípravě nového vzdělávacího programu.